

ÜMİT KARDAŞ • Demokrasi ve Hukuk Krizi

ÜMIT KARDAŞ 1950 yılında Çorlu'da doğdu. 1967'de Pertevniyal Lisesi'ni, 1970'te Ortaköy Öğretmen Lisesi'ni, 1971'de İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitirdi. 1972'de avukat oldu ve hukuk doktorasına başladı. Aynı yıl ilk şiir kitabı yayımlandı. 1975'te askerî hakim, 1985'te hukuk doktoru oldu. Çeşitli yerlerde savcılık, hakimlik ve adli müşavirlik yaptı. 1995'te emekli olarak serbest avukatlığa başladı. Mesleki çalışmaları: *Askerî Ceza ve Ceza Yargısı; Açıklamalı, İçtihatlı Disiplin Mahkemeleri Kanunu; Askerî Mahkemelerin Kuruluşu ve Yetkileri*. Diğer kitapları: *Hukuk Devlete Sızabilir mi?, Türkiye'nin Demokratikleşmesinde Öncelikler, Ötekiler İçin Sivil İtaatsizlik Rehberi*. Ayrıca altı şiir kitabı var. Halen avukatlık yapıyor, gazete ve dergilere makaleler yazıyor.

İletişim Yayınları 1519 • Bugünün Kitapları 123

ISBN-13: 978-975-05-0808-0

© 2010 İletişim Yayıncılık A. Ş.

1. BASKI 2010, İstanbul

EDITÖR Kıvanç Koçak

KAPAK Suat Aysu

KAPAK RESMİ Francisco Goya,

“Çocuklarını Yiyen Satürn”, 1819-1924

UYGULAMA Hüsni Abbas

DÜZELTİ Oben Üçke

BASKI ve CILT Sena Ofset

Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi B Blok 6. Kat No. 4NB 7-9-11

Topkapı 34010 İstanbul Tel: 212.613 03 21

İletişim Yayınları

Binbirdirek Meydanı Sokak İletişim Han No. 7 Çağaloğlu 34122 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

ÜMİT KARDAŞ

Ulus-Devlet ve
Küreselleşme Kıskaçında
**Demokrasi ve
Hukuk Krizi**

i l e t i Ő i m

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ.....	7
------------	---

Dünyada demokrasi ve hukuk krizi

KÜRESELLEŞME NEYE İŞARET EDİYOR?.....	13
MADALYONUN İKİ YÜZÜ.....	23
BİRLEŞMİŞ MİLLETLER REJİMİ.....	34
İMPARATORLUK HUKUKU.....	38
KÜRESELLEŞME VE ULUS-DEVLET KISKACINDA DEMOKRASİ.....	42
DAHA AZ DEVLET, DAHA ÇOK TOPLUM.....	47
DEMOKRASİNİN ÖZNESİ: BİREY-YURTTAŞ.....	55
ÇIRILÇIPLAK HAYATLAR.....	63
ARAFTA KALANLAR.....	67
İTAATSIZLIĞIN ERDEMİ.....	72

Türkiye’de demokrasi ve hukuk krizi

DEVLET-ULUS VE DEMOKRASİ KRİZİ.....	79
ZİHNİYET İKLİMİNDE BİR ÇIKMAZ	86
MEZALİM SOYKIRIM KELİMESİNE SİĞAR MI?	93
1921-1938 ARASI DEVLETİN	
ASİMLASYONCU KÜRT POLİTİKASI.....	101
CUMHURİYET’İN TÜRLÜK ÇIKMAZI	111
ÜNİTER DEVLET VE ÖZERKLİK.....	116
RESMİ DİL - ANADIL İLİŞKİSİ.....	121
DERSİM’DEN TUNÇELİ’NE.....	126
DİN ÜZERİNDEKİ VESAYET REJİMİ.....	131
TEREZİN’DEN DİYARBAKIR’A.....	136
TERÖRÜ ARTTIRAN TERÖR HUKUKU.....	140
TERÖRLE MÜCADELEDE DEMOKRATİKLEŞME	150
SÜREKLİ İSTİSNA HALİNDE YAŞAMAK.....	158
JANDARMA - ORDU VE HUKUK	162
CUNTALARDAN ÖZERK BİR YAPILANMAYA.....	167
DARBE SUÇLARI.....	180
DARBİYİ DESTEKLEMELİK İFADE ÖZGÜRLÜĞÜNE GİRER Mİ?	189
HUKUK DEVLETİNDE ÇİFT BAŞLI YARGI OLUR MU?.....	193
POLİSİN MEŞRUIYETİ VE DEMOKRATİK DENETİMİ.....	204
POLİS-DEVLETTEN HUKUK DEVLETİNE	213
İNSANI GÜVENLİK ANLAYIŞI	217
TELEFON DİNLEMENİN ANALİZİ	223
DEMOKRASİLERDE YÖNETİM NASIL EL DEĞİŞTİRİR?	231
ANAYASANIN ANLAMI VE ANAYASACILIK HAREKETLERİ.....	236
KAYNAKÇA.....	251

SUNUŞ

Bir ulus-devletin sınırları içinde demokrasinin karşılaşılabileceği sorunlar ve tehditler bir ölçüde tartışılabilmiş olmasına rağmen, ulus-devletin kendisinin demokratik hukuk devleti ekseninde kalıp kalmayacağı hususu belirsizliğini korumakta. Devletler ve toplumlar arasındaki ilişkiler hızla gelişiyor, bağlantılar karmaşık hale geliyor. Küreselleşmeyle birlikte ulusal ve uluslararası güçlerin ve süreçlerin yarattığı sorunlar ortada duruyor. Bu durumun ulus-devlet ve küreselleşme ekseninde hem ulus-devlette hem de uluslararası sistemde bir demokrasi krizine yol açtığı açık. Bu nedenle küresel düzeyde demokratik değerlere dayalı bir dünya düzeninin inşası konusunda düşünmek ve tartışmak, “Demokratikleşmemiş bir dünyada bir devlet tamamen demokratik olabilir mi?” sorusunun cevabını aramak gerekiyor. Kuşkusuz bu soruya bağlı olarak “Devletler arasında demokratik ilişkiler kurmak mümkün müdür?”, “Dünyadaki tüm insanları ilgilendiren kararlar demokratik bir şekilde alınabilir mi?”, “Uluslararası sistem devletlerin kendi içindeki demokrasinin gelişimine hangi yol ve yöntemlerle katkı sağlayabilir?” soruları da ortaya çıkıyor.

Bu sorulara cevap ararken önerilen kavramlardan biri de “kozmpolit demokrasi”dir. Kozmpolit demokrasi kavramı, hem devletler içinde hem de devletler arasında paralel bir demokratik gelişmeye işaret etmekte. Bunu sağlayacak olan ise her devletin rejimini gözlemleyen ve gerektiğinde devletlerin iç işlerini etkileyen çoğulcu yapıya sahip, nitelikli ve yetkin küresel kuruluşların oluşturulması.

Küresel düzeyde demokratik değerlere bağlı bir dünya düzeni bulunmayışı ulus-devletlerdeki demokrasinin gerçekleşmesi yönünden etkili olmakla birlikte, Türkiye’deki demokrasi krizinin kendine özgü nedenleri bulunmakta: Osmanlı İmparatorluğu’nun kozmpolit yapısı üzerine kurulan Cumhuriyet’in tekçi felsefesi, devlet ile millet arasında sorun üreterek, demokrasi krizine yol açmıştır. İmparatorluktan ayrılan halkların tek etnik kimlik ve tek din üzerinden ulus-devlet inşa etmeleri daha sancısız olmuştur. Eflak-Boğdan özerk prenslikleri (Romanya), 1864’te plebisit yoluyla Belçika Anayasası’ndan esinlenen bir anayasayı kabul etmiş; Yunanistan, 1864 Anayasası’yla genç Yunan burjuvazisinin önderliğinde parlamenter rejime geçmiştir. İmparatorlukta insan hakları öğretisinde ve anayasacılık hareketlerinde önemli gecikmeler olurken; Cumhuriyet, İttihat ve Terakki’nin tüm etnisite mühendisliğine rağmen imparatorluktan geriye kalan kozmpolit yapıyla tek etnik kimlik, tek din, tek mezhep, tek kültür ve tek dil üzerinden bir devlet-ulus yaratmaya çalışmıştır. Ulusu inşa eden güç militarist bürokratik sınıf olmuş, böylece devleti temsil eden bu sınıf kendi tasavvuruna uygun bir ulus inşasına girişmiştir. Ancak baskı, şiddet, inkâr, imha ve uslandırma politikalarına dayalı olarak ulaşılmak istenen bu hedefin gerçekleşmesinde başarısız olunmuş, halkın büyük bir çoğunluğu mağdur edilmiştir. Bu politika, asker-sivil ilişkisi bağlamında siyaseti, toplumu, iç güvenliği, bilimsel hayatı askerî vesayet

altına sokarak Kürtlere, Alevilere, Sünnilere ve gayrimüslimlere ilişkin sorunların zlemez hale gelmesine neden olmuştur. İşte bu tablo karşımızda hukuku da içine alan bir demokrasi krizi olarak duruyor.

Bu kitapta, söz edilen demokrasi ve yargı krizine yukarıda belirtilenler açısından bakılarak gelinen aşama tartışmaya açılmakta ve okurlar soruları çoğaltmaya, zm önerileri ve yöntemleri üzerinde düşünmeye davet edilmektedir.